

γα, ἀλλὰ καὶ ἐξ ἰδίων πρὸς τοῦτο ἐδαπάνησε περὶ τὰ 4000 ἐνετικὰ φλωρία [=15,000 δραχμ. περίπου]. Εἰς ἀμοιβὴν δὲ τῆς ἐναρέτου ταύτης διχωγῆς του οἱ Κεφκλήνες δι' ἐπὶ τούτου ψήφισματος κατέταξαν αὐτὸν μέλος τῆς ἐγχωρίου Συγκλήτου, καὶ ἐπισήμως διεδήλωσαν τὴν πρὸς αὐτὸν εὐγνωμοσύνη των (1).

Ἐφορος ἐπὶ τῆς Παιδείας.

Μετὰ τὴν ἐκπεραίωσιν τῆς πρυτανικῆς ταύτης περιόδου του, ἐπιστρέψας εἰς Λευκάδα διορίσθη [τὸ 1806] ἐκεῖ Ἐφορος ἐπὶ τῆς Παιδείας (2). Τὴν παιδείαν, ἣν παιδιόθεν ἐλάτρευεν, ἤξιώθη νῦν νὰ λάβῃ ὑπὸ τὴν αὐτοῦ προστασίαν. Καὶ ἀληθῶς πολὺ κατέβαλεν εἰς βελτίωσιν τῆς, καὶ πρῶτος αὐτὸς διώρισε νὰ δισκῶνται τοῖς ἐπιμελέσι τῶν μαθητῶν ἀργυρᾶ βραβεῖα περίχρυσα, φέροντα ἀφ' ἑνὸς μὲν τὸ ἱαμβεῖον τοῦτο·

« Ὡς Ἀθηναῖ ἐπεσθε, Λευκάδος γόνου,

» Δέξασθε δῶρον, σύμβολον τῆς παιδείας »

ἀφ' ἑτέρου δὲ·

« Λάβε δῶρον, θ' δι' ἀρετῆν ἠτοιμάσται »

Ἄρχηγός τῆς Λευκαδίας Διοικήσεως.

Ὡσαύτως καὶ ἐπὶ Γαλλοκρατίας [1807—1809] διορισθεὶς ἀρχηγός τῆς Λευκαδίας (3), ἔλαθε καὶ τότε ἀφορμὴν νὰ ἐπιδείξῃ τὴν πρὸς τὴν πατρίδα ἀγάπην καὶ ἀφοσίωσιν του· διότι ὅταν ἡ Γαλλικὴ Κυβέρνησις [περὶ τὸ 1808], βιαζομένη ὑπὸ κατεπειγουσῶν ἀναγκῶν, ἐμελέτα νὰ ἐπιβάλῃ φόρον εἰς τὴν νῆσον περὶ τὰς 5,000 τάλληρα [=30,000 δραχμ.], ὁ Δημήτριος δραμῶν πρὸς τὸν Γάλλον στρατηγὸν Δοντσελώτ, θέτει πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ τὴν πτωχείαν τῆς πατρίδος του, καὶ προσφέρει ἐξ ἰδίων τὴν ἐπιμόνως αἰτουμένην ταύτην ποσότητα (4).

Παραίτησις αὐτοῦ.

Διοικητὴς ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ διατελών ὁ Δημήτριος, ἠθέλησεν ἐπὶ τέλος ν' ἀνακαλέσῃ τὸν ἰδιώτην μὲν, ἀλλὰ φιλόσοφον αὐτοῦ βίον, ἢν παιδιόθεν ἠσπάζετο, καὶ εἶχεν ἤδη ἀναβάλλῃ πρὸς καιρὸν, ἵνα ὑπηρετήσῃ τὴν φίλην πατρίδα εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς (5). Ἀπευθίνας λοιπὸν τὴν ἀναφορὰν τῆς παραίτησεώς του πρὸς τὸν ἐν Κερκύρᾳ τότε Γάλλον Διοικητὴν Ἰουλιανὸν Βεσσαίρον, καὶ τὸν Στρατηγὸν Δοντσελώτ, ἔλαθε τὸ αἰτούμενον, ὅπερ πολλὰ ἐλύπησε τοὺς Γάλλους τούτους, ὡς μὴ δυναμένους ν' ἀναπληρώσωσιν

αὐτὸν ἐπαξίως. Ἀλλὰ καὶ ἰδιώτης τελῶν ὁ Δημήτριος, καὶ τότε δὲν ἔπυσε νὰ συμβουλεύῃ τὰ κάλλιστα τῇ πατρίδι, καὶ μάλιστα ἐπὶ Ἀγγλοκρατίας [τὸ 1810], ὅτε ὁ ἐν Λευκάδι πρῶτος τοποτηρητὴς Λώθ, δεόμενος ἀγαθοῦ συμβούλου οὐδένα ἕτερον τοῦ Δημητρίου ἐξελέξατο, ἰδηγούμενος ὑπὸ τῆς ἀγαθῆς αὐτοῦ φήμης.

(Ἐπιτελεῖ τὸ τέλος.)

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ

ΠΑΡΕΡΓΑ.

(Συνέχ. Ἰδὲ φυλλάδ. 308.)

ΓΕΩΡΓΙΟΣ * * *

Β'.

Πρὶν ἢ διαλάβω, ἐφ' ὅσον ἠδυνήθην νὰ πληροφορηθῶ περὶ τοῦ ἐν Σμύρνῃ βίου τοῦ Γεωργίου καὶ τῆς θλιβερᾶς τελευτῆς του, ἀντιγράφω αὐτολεξεὶ καὶ τινὰς ἄλλας σωζομένας ἐπιστολάς του, μόναι ἴσως μνημεῖα τῆς χειρὸς του. Αἱ ἐπιστολαὶ αὗται, ἔτι μᾶλλον διαλευκαίνουσι τὸν χαρακτῆρα αὐτοῦ, ἢν ἀληθὲς ὅτι «ἀνδρὸς χαρακτῆρ ἐκ λόγου γνωρίζεται.»

Πρώτην ἐπιστολὴν ἔγραψε τὸ 1835 εἰς Σμύρνην, πρὸς τὸν ἀδελφὸν του ἔχουσαν οὕτω.

« Ἀδελφέ μου, ἔλαθα τὸ γράμμα σου καὶ εἶδα μετ' ἐνθουσιασμοῦ νὰ λέγῃς, ὅτι ὁ ὀφθαλμὸς σου διεπέρασε τὰ ἰσρὰ σκότη τοῦ σπηλαίου, ὅπου, κατὰ τὸν Πausανίαν, ὁ Ὀμηρος καθήμενος πρὸ τῆς ὄχθης τοῦ ῥύακος (μολονότι σὺ τὸν ἔκαμες ποταμόν) Μέλητος ἐτραγωδοῦσε τὰ κακορθώματα τῶν Ἀχαιῶν

» Ἐγὼ, μὰ τὴν ἀλήθειαν, ἐνόμιζον πάντοτε ὅτι μυθολογοῦν ὅσοι λέγουν, ὅτι ὑπάρχουν καὶ ἄλλα μέρη τῆς γῆς, ἐκτὸς τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἐκτὸς τῆς ὁποίας, κατ' ἐμὲ, ἦτο ὁ Ἄδης καὶ τὰ Ἡλύσια. Ὅταν ὅμως εἶδα τὸ πλοῖόν σου νὰ χύνεται εἰς τοὺς ἀφροῦς τῶν κυμάτων, ἄρχισα νὰ πιστεύω κατὶ. Ἀλλ' ὅτε μὲ ἔφεραν καὶ γράμμα σου, ἐπίστευσα καὶ εἶπα « Ὀχυμαστός ὁ Θεὸς ἐν τοῖς ἀγίοις αὐτοῦ. »

» Μικαίριε νέε! σὺ πατεῖς τῶρα τὰ χόματα, ὅπου ἐτάφησαν οἱ πατέρες τῶν φώτων καὶ τῶν τεχνῶν. Πηγαίνων εἰς τὴν Ἐφεσον, ἐνθυμήσου, ὅτι εἶναι ἡ πατρίς τοῦ Ἀπελλοῦς καὶ τοῦ Παβέσιου. Παρηγόρησον τοὺς ταλαιπώρους Ἐφεσίους διὰ τὴν πυρπόλησιν τοῦ ναοῦ τῆς Ἀρτέμιδος ἀπὸ τὰ ἐναύσματα τοῦ κακοδόξου Ἐρωστράτου.

» Ἄν σου περιγράφω τὸν ναὸν, διότι εἶσαι διαβασμένος. Σὲ λέγω μόνον νὰ σταματήσῃς ἐκεῖ πρὸς στιγμὴν τὸν ἀβάστακτον ἵππον σου, ἐκεῖ νὰ παύσῃς τὸν τρομερὸν ποδόκτυπόν του καὶ τὴν ἀντηχοῦσαν,

(1) Ἰδιωτ. Ἐγγραφ. 1805. Ἀπριλ. 29.

(2) Decreto del Senato 39. Giugno 1806.

(3) Notif. del Secret. di Stato del inter. 8. Novembre 1807.

(4) Δόγ. Ἐπιτάφ.

(5) Δόγ. Ἐπιτάφ.

μέσον Ασίαν, ἵππομάστιγά σου καὶ πεζεύων νὰ πιάνῃ; αὐτὸν τρυφερὰ ἀπὸ τὴν πόδα καὶ ἀφοῦ τὸν φέρεις ἐμπροσθεν τῶν μελαγχολικῶν Ἐφρασίων, νὰ συλλαλήσῃτε καὶ ἐναγκαλιζόμενοι ἀλλήλους, νὰ χύσετε δάκρυα λύπης καὶ συντριβῆς. Δὲν εἶπε αὐτὰ καὶ ὁ Ξάνθος;

« Νῶϊ δέ μιν καὶ ἄμα πνοῆ ζεφύρου θέοιμεν, κλ.

« Τῷ δὲ μέγ' ὄχθησας προσέφη πόδας ὠκύς Ἀχιλλεύς. »

» Ἀκούς; ἀποσιωπῶ τὸν ὄνον τοῦ προφήτου Βαρλαάμ.

» Τὰς ἡμέρας ταύτας ἔχων ἤτυχον τὸ δωμάτιον, εἰργάσθην δραστηρίως εἰς τὴν τραγωδίαν Ὁ θάνατος τοῦ Σωκράτους καὶ πλησιάζω νὰ τὴν τελειώσω.

» Ὁ ἀδελφός σου ΓΕΩΡΓΙΟΣ. »

Αἱ ἐξῆς δύο ἐπιστολαὶ ἐγράφησαν ἐκ Κωνσταντινουπόλεως εἰς Ἀθήνας, ὅπου διέτριβεν ἤδη ὁ πρεσβύτερος ἀδελφός.

« Ἀγαπητὴ ἀδελφέ,

» Ἴδου καὶ πάλιν εὐκαιρία νὰ σὲ γράψω. Μὴν παραιτῆς τὴν φιλολογίαν. Τίποτε δὲν μὲ λέγεις περὶ τῆς ποιητικῆς καὶ φιλολογικῆς καταστάσεώς σου. Κάμνεις στίχους καλητέρους; αὐτὸ νὰ ἰδοῦμεν ἢ τοὺς παραιτήσαμεν; Ὅχι ἀδελφέ! Εἶναι πικρὰ ὡς φαρμάκι ἢ ἰδέα μήπως δὲν εἴμεθα ποιηταί. Λοιπὸν ἄς πασχίσωμεν νὰ ἐξακριβώσωμεν τὴν ἀλήθειαν. Ἄς ἐρωτήσωμεν τὸν ἐκυτὸν μας τρίς, ἄς τὸν βάλωμεν νὰ πάρῃ ὄρκον, καὶ ἂν ἔχῃ οὕτως, ἄς ἐξακολουθήσωμεν, τί λέγεις; Δὲν μὲ γράφεις τίποτε περὶ τοῦ Γενναδίου, τοῦ Κοκκῶνη τῶν Σούτσων. Ἀκούω, ὅτι ἐκεῖ εἶναι καὶ ὁ Βάμβας. Ἴδὲ ἂν μὲ θέλῃ εἰς τὸ Σχολεῖόν του εἰς μόναν τὰς Ἀθήνας δύναται τις νὰ γίνῃ φιλόλογος. Ὅτι δὲ εἰς Κωνσταντινούπολιν δὲν ἠμποροῦμεν πλέον νὰ ζήτωμεν, μὴν ἔχῃς ἀμφιβολίαν. Πρέπει νὰ γνωρίζῃς ὅτι οἱ ἐχθροὶ μας εἶναι τόσο πολλοὶ καὶ ἰσχυροὶ, ὥστε μὲ βλάπτουν αἱ κατακρίσεις των. Ἐν μέρει μόνος μου τὰς ἐπροκάλεσα, κηρύξας πόλεμον κατὰ τῶν Ταρτούφων, ἤτοι ἐκείνων, οὔτινες ἠδύναντο νὰ μὲ ὠφελήσουν περισσότερον. Ἐπειτα, ὑπάρχουν τώρα τόσα σχολεῖα καὶ τόσοι διδάσκαλοι, ὥστε ὄχι μόνον μ' ἀφῆρσαν τοὺς μαθητάς μου, ἀλλὰ, τὸ χειρότερον, καὶ τὴν ἐπιβρόχην μου. Ὅσον τεταραγμένη καὶ ἂν ἦναι ἡ Ἑλλάς, εἶναι πάλιν Ἑλλάς. . . . εἶναι φρόνιμον νὰ προετοιμάσωμεν τὴν ὁδὸν μας.

» ΓΕΩΡΓΙΟΣ. »

« Φίλτετε ἀδελφέ,

» Ἀφοῦ πολλὴν ὥραν ἐσκέφθην τί πρέπει νὰ σὲ γράψω, ἰδοῦ εὔρον καὶ λαμβάνω τὸν κάλαμον.

» Μοὶ λέγεις νὰ ἔλθω εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ἀλλὰ πῶς; Ἡξεύρεις τί θὰ εἴπῃ ἀνάγκη. Εἰς ταύτην πρέπει νὰ θυσιάσῃ τις καὶ τὰ ἰσχυρότερα αἰσθήματά του. Ἀλλ' ἐκτὸς τούτου, δὲν εἶμαι εἰσέτι ἄξιος νὰ ἔλθω, διότι οὐδὲ ἡ Ἑλλάς εἰσέτι εἶναι εἰς κατάστασιν νὰ ὠφελῇ τοὺς προσερχομένους καὶ νὰ υποβοηθῇ τὴν ἱκανότητα, ὅταν αὐτὴ χρῆζει συνδρομῆς διὰ ν' ἀναπτυχθῇ.

» Ἀλλ' εἰπέ μοι, Κωνσταντίνε, τί γίνονται οἱ εἰςχοί σου; ἡ δόξα; ὦ! ἡ δόξα! Ἡξεύρεις, ὅτι ἡ καρδιά μου πάλαι ἰσχυρῶς, λέγοντος τὴν λέξιν ταύτην; Καὶ σὺ, ὅστις εἶσαι ὄριμος καὶ τοσοῦτον ἄξιος νὰ δρέψῃς τὰς δάφνας τῆς μένεις εἰσέτι εἰς τὴν ἀφάνειαν; Πολλάνκις μ' εἶπες « ἡ ἡμέρα μου χαράζει », ἀλλὰ βλέπω, ὅτι μένει πάντοτε εἰς τὰ χαράγματά της. Αἱ! μήπως ἡ δόξα, αἱ τιμαὶ εἶναι ἀπλᾶ ὄνειρα τῆς νεότητός σου; . . . Ἄν ἀληθὲς τοῦτο, καλλίων νὰ πάθῃς ὅλα τὰ δυστυχήματα τοῦ κόσμου!

» Εἶναι φρονιμώτερον νὰ βραδύνω τὴν εἰς Ἀθήνας ἔλευσίν μου, διὰ νὰ κατασταθῶ ἐτι πλέον ἄξιος τῆς τιμῆς, πρὸς ἣν ὄρμω.

.

» Ἔσο ἥσυχος, μὴ ἀνοπομονῆς, μὴ μετανοῆς, ὅτι εἶσαι εἰς Ἀθήνας, διότι ἡ μεταμέλεια μετὰ τὴν ἀπόφασιν εἶναι δείγμα ἀδυνατοῦ χαρακτῆρος.

» Ἐγὼ πάντοτε σπουδάζω συνέγραψα καὶ ἄλλα τινά, ἐξ ὧν σοὶ ἀναφέρω τοὺς « Βίους τῶν ἐνδόξων ἀνδρῶν τῆς Ἑλλάδος » ποιητικώτατον καὶ μετριώτατον φιλοπόνημα, τὸ καλλίτερον ὅμως ἀφ' ὅσα παιδαριώδη συνέγραψα μέχρι τοῦδε. . . .

» Θὰ ἔλθω εἰς Ἀθήνας, ἀλλὰ μὴ βιάζεσαι.

» Τῇ 13 Ἀυγούστου 1836.

» ΓΕΩΡΓΙΟΣ »

Ἐκ Βουκουρεστίου εἰς Ἀθήνας ἐστέλλοντο τρεῖς παῖδες, ὅπως μαθητεύσωσιν εἰς τὰ σχολεῖα τῆς Ἑλλάδος. Ἐδέχθη αὐτοὺς ἐν Ἀθήναις οἰκοσῖτους ὁ αἰδιδιμος διδάσκαλος Γεννάδιος. Διερχομένους δὲ τοῦ Βυζαντίου, τοὺς ἐγνώρισεν ὁ Γεώργιος καὶ ἰδοῦ τί περὶ αὐτῶν ἔγραψεν εἰς Ἀθήνας.

« Ἀδελφέ,

» Ἴδου δέχεσαι εἰς τὰς Ἀθήνας τοὺς τρεῖς παῖδας. Ὅποιον ἀγάπην ἠσθάνθην διὰ τοὺς γονεῖς των, βλέπων ν' ἀποππῶσιν ἑαυτῶν τὰ τρυφερὰ ἐνέχυρα τῆς καρδίας των, νὰ θυσιάσωσιν ὅλα τὰ πατριὰ φίλτρα, χάριν μόνης τῆς ἐκπαιδεύσεώς των, δύνασαι νὰ συμπεράνῃς.

» Ἴδου αἱ Ἀθηναὶ ἀρχίσασαι νὰ ἐνδύονται τὸ πάλαι ἱμάτιον τοῦ διδασκάλου τῆς Οἰκουμένης καὶ ἐφελκίσουσαι ἀπὸ τ' ἀπώτερα ἐπιθυμητὰς τῆς παιδείας καὶ τῶν φώτων. Πρέπει, μὰ τὰς Ἀθήνας, ἂν αἱ Ἀθηναῖσας δὲν εἶναι ἄξιαι τῆς τοιαύτης τῶν ξένων ιδέας,

νά σπεύσωσιν ὅσον τάχιστα νά μὴ φανῶσι κατώτεροι ἀφ' ὅτι τὰς νομίζουσιν.

» Ὁ πατήρ ἐχωρίσθη τ' ἀνήλικα τέκνα του, τὰ παρέδωκεν εἰς χεῖρας τοῦ διδασκάλου καὶ Μέντορος των, τοῦ λογίου Κ. Δημητρίου Ἰθακησίου ἐν βλέπεις.

» ἤξευρε, ὅτι αἱ ἀγαθαὶ τῶν παιδῶν δικήσεις, καὶ μάλιστα ἡ παθητικὴ τῆς ἀποξενώσεως των θέσις, τόσον μὲ προσεκόλλησαν εἰς αὐτὰ, ὥστε, ἂν καὶ σύντομοι ἦσαν αἱ ἡμέραι τῆς συνδικατριῆς μας, ὅμως ἡ ἰδέα τῆς ἀποδημίας ἐλαβε δύνανται ἐπιθυμίας εἰς τὴν ψυχὴν μου. Ἐπαρακάλεσα, εὐχήθην ἀπὸ καρδίας, νά γίνωσιν ἄξιοι τῶν μεγάλων θυσιῶν τοῦ ἐναρέτου καὶ φρονίμου πατρὸς των.

» Ἀπεράσαμεν τὰς ἡμέρας μας ἀναγινώσκοντες. Ἐγὼ ἐκαθήμην εἰς τὸ σπουδαστήριον μου, καὶ αὐτὰ παρεκάθηντο ὡς μέλισσαι, προσεκτικὰ, τριγύρω μου.

» Εἶθε ἐκπληρωθῶσιν αἱ εὐχαὶ τοῦ φιλομούσου καὶ φιλόπαιδος πατρὸς, ὅστις πληροῖ ἕκαστον φιλοτιμίας διὰ τοῦ ἔργου του τούτου, διότι ἐπροτίμησε τροφὸν καὶ διδάσκαλον τῶν φιλτάτων του τὴν ἀναγεννωμένην Ἑλλάδα μᾶλλον παρὰ τὰς λαμπρὰς τῆς Εὐρώπης Ἀκαδημίας.

» Σὺ χρεωσταῖς νά τ' ἀγαπήσης. Ἐνθυμήσου, ὅτι καὶ σὺ ἦσο ξένος εἰς Ὀδησσὸν, μικρὸς, ἀβοήθητος, καὶ ὅτι εἰς τὴν ἰδίαν καὶ αὐτὰ εὐρίσκονται θέσιν. Οἱ παῖδες εἶναι συστημένοι εἰς τὸν Κ. Ρίζον ἀλλὰ σύχναζε καὶ σὺ εἰς τὴν σχολὴν των, παρατήρει τὰς προόδους των, παρηγόρει τὴν ἀποξένωσιν των, καὶ ἔχε τέλος θέσιν πατρικὴν πλησίον των.

» ΓΕΩΡΓΙΟΣ. »

« Ἀδελφέ!

» Πρὸ εἰκοσιπέντε, θαρρῶ, ἡμερῶν δὲν ἐλάβομεν ἐπιστολὴν σου· καὶ ὡς ἐπεταί, οὐκ αἰδοῦμεν εἰάν ζῆς, εἰάν ζῆς παρωξυσμένος ἢ ὄχι... Ἐλπίζω νά ζῆς, καὶ παρωξυσμένος ἀπὸ τὸν ὄχι τεταρταῖον, ἀλλ' ἐπιούσιον παρωξυσμὸν τῆς δόξης. εἰς πρὸς ἐμὲ, ἡ λαμπρὰ αὐτὴ φλόξ νῦν μὲν σβίνει, νῦν δὲ ἀνάπτει. Αἱ μελέται ἐξακολουθοῦν, ἂν ὄχι ἀληθινὰ μελέται.

» Πόλεμος κατὰ τῶν τερτούρων ὄλων, τερπουργίαι, αἱ ὁποῖαι μὲ κάμνουν ξεχωριστὸν ἄνθρωπον μεταξὺ τῶν ξεχωριστῶν τῆς πόλεως μας. Ἀλλὰ τέλος ὁ πόλεμος οὗτος εἶναι κατὰ τῶν συμφερόντων μου, καὶ μ' ἔκαμαν ν' ἀπολέσω μέγα μέρος τῶν μαθητῶν μου, ὥστε ἡ ἀνάγκη τοῦ νά μὲ φέρης εἰς τὴν Ἑλλάδα δεικνύει πολλοὺς βραχίονας.

» Διὰ τὴν ποίησιν δὲν ἤξεύρω τί νά σ' εἰπῶ, μὰ τὸ ναί. Ἀφ' ἑσπέρας γράφω εἰς τὴν κλίνην μου 25 στίχους εἰς κομμάτι χαρτίου· τὸ πρῶτ' σηκάνομαι δὲν τοὺς εὐρίσκω... ἀθλιότης ἀθλιοτήτων! (*)

(*) Ἡ περικοπὴ αὕτη ἔχει τί ἀκατανόητον.

» Σὺ δὲ τί κάμνεις; ποῦ τὰ καστάλλια ἐπέα σου; Ἡλιζα μετὰ τὴν ἐν Ἑλλάδι ἀφίξίν σου, νά ἰδῶ κἀνὲν νέον ἄστρον λάμπον εἰς τὸν ὀρίζοντα, ἀλλὰ ματαίως μετρῶ. Ἄγε, λοιπὸν, διότι τὸ μὲν ἰδικόν μου ἔνομα ἀνταχεῖ εἰς τὰ στόματα τῶν ἀνοήτων ὡς γνωσιατικοῦ, ὡς παραδόξου, ὡς τρελλοῦ, τὸ δὲ ἰδικόν σου, ὅπως τὸ σκότος « ἀφανὲς κὰν Αἴδαο δόμοις φοιτᾷ ».

» Εἶδα τὴν Πλάστιγγα τοῦ Σούτσου καὶ τὸν ἐπαίνεσα, ἂν καὶ τὰ σταθμά του εἶναι ἔλλειπη. Ἀλλὰ ποῦ εἶναι αἱ ῥοδαὶ σου; ποῦ; Εἶπέ μου τοῦλάχιστον ὅτι, καθὼς ἦτο διαρκὴς ἡ νόκτα τῆς ζωῆς σου, οὕτω καὶ τὰ χαράγματά της θὰ ἦναι ἀτελεύτητα. Προκῆρυξεν, λέγεις; νά μὴν τὸ πάθωμεν ὡς τὸν Τιμόνην (1). Ὁ Μ... (2) εἶναι πάντοτε φίλος μου, μὲ διδάσκει χημίαν, τοῦ μανθάνω φιλολογίαν. Ἐκεῖνος μὲ φιλεῖει κἀποτε ζῶθον καὶ μουχαλεμπι, ἐγὼ δὲ πάντοτε Ἑλληνας συγγραφεῖς. Εἶναι καιρὸς νά μὲ φέρης εἰς τὴν Ἑλλάδα. Λοιπὸν σπεύσον. Εὐχομαί σοι δόξαν ὁ ἄδοξος

» ἀδελφός σου ΓΕΩΡΓΙΟΣ ».

Ἡ κάτωθι ἐπιστολὴ εἶναι ἡ τελευταία του, ἐγράφη ἐκ Σμύρνης τὴν 26 Νοεμβρίου 1837.

« Φίλιτατε ἀδελφέ!

» Πῶς ὁ λόγος, διὰ τὸν ὁποῖον δὲν σ' ἐγράψα μέχρι τοῦδε εἰς ἀπάντησιν τῶν ἐπιστολῶν σου, τὸ ἀγνοῶ κ' ἐγώ.

» Τοῦτο μόνον ἤξεύρω, ὅτι δὲν ἔχω κατὰ τὸ παρὸν νά σὲ μνησῶ εἰμὲ δυστυχίας. Ἰδοὺ! Ἄρῃ ἐπέρασα ὀλίγους μῆνας εὐχαρίστους εἰς τὴν Σμύρνην, ἔχασα τὸ ὑποῦργημα μου καὶ ἔχω μόνην τὴν σύνταξιν τῆς Ἐφημερίδος, ἣτις μὲ δίδει 150 ἀργύρια τὸν μῆνα (3). Δὲν ἤθελα λάβει τὸν κάλαμον νά σοὶ γράψω, εἰάν ἐπιστολὴ τῆς μητρὸς μας τῆς ταλαίνης, περιέχουσα περιγραφὴν τῶν βασάνων της οἰατρὰς δὲν μὲ παρεκίνει εἰς τοῦτο. Αἱ συμφοραὶ μου ἤθελαν εἰσθαι οὐδενὸς λόγου, ἂν αἱ ἰδικαὶ της δὲν ἦσαν σκληραὶ. Εἶχα ἀπόφασιν νά ἔλθω εἰς τὴν Ἑλλάδα. Τὸ Πανεπιστήμιον, εἶπα, ἤμποροῦσε νά συντελέσῃ εἰς τὸ νά καταβάλλω τὰ θεμέλια στερωτέρας τύχης, ἀλλὰ τὸ γράμμα τῆς μητρὸς μ' ἐμπόδισεν. Ἰσως, ὦν εἰς Σμύρνην, δυνηθῶ, εἶπα, νά τῇ εἶμαι χρήσιμος.

» Ἐάν δὲν σ' ἐγράψα ἕως τώρα, δὲν πρέπει νά θαυμάζης. — Εἶμαι ὅλος καταζαλισμένος ἀπὸ τὰς περὶ τῆς τύχης μου ιδέας, αἱ ὁποῖαι εἶναι τόσον πικραὶ, φίλε ἀδελφέ! Εἶπέ μοι, εἰάν τὸ Πανεπιστήμιον ἐδύνατο νά μοὶ γίνῃ ὠφέλιμον. Εἰς Σμύρνην ἔ-

(1) Περιέργος κάτοικος τοῦ Σταυροδρομίου ἐκ τῶν δυτικῶν, πολὺγλωττος καὶ ποιητὴς, συγγραφεὴς γαλλιστί.

(2) Αὐτὸς οὗτος ὁ προδότης τὸν Γεώργιον.

(3) Τοῦτέστι 150 τουρκικὰ γρόσια, 7 1/2 τάληρα!!!

χαίρα μεγάλην κατ' ἀρχὰς ὑπόληψιν, ἀλλὰ τώρα δὲν ἔχω κἀμμίαν. Οὕτω πίπτουν ὅσαι δὲν εἶναι εἰς στερεὰς βάσεις θεμελιωμέναι.

» Ὁ ἀδελφός σου ΓΕΩΡΓΙΟΣ. »

Γ. Γ. Ἀδελφὲ γράψε με λεπτομερῶς τὰ κατὰ σέ. Εἰπέ μοι τέλος πάντων τί ἔγειναν αἱ ποιήσεις σου, καὶ ἡ ποιητικὴ σου· ἢ ὅλα ἦσαν φροῦδα παιδικῆς ἡλικίας! Φρόντισε, ἀγαπητέ μου ἀδελφέ, νὰ ὠφεληθῆς ἀπὸ τὸ Πανεπιστήμιον, διότι τέλος πάντων, ἡ τύχη μας δὲν μέλλει νὰ ἦναι αἰώνιος ἡ αὐτὴ, ἐὰν αὐξήσωμεν τὰς γνώσεις μας. Ὡς πρὸς ἐμὲ, οὐδὲν ἤθελε μ' ἐμποδίσαι νὰ τρέξω εἰς Ἀθήνας, χάριν τοῦ Πανεπιστημίου, ἐὰν ἡ πολύδακρυς μήτηρ μας δὲν ἐζήτηει βοήθειαν. Τοῦτο μ' ἐκράτησε. »

Ὅποσον χαρακτηριστικὴ ἐπιτολὴ! δὲν εἶναι πλέον ὁ ἀγέρωχος ἐκεῖνος καὶ ὑπερόπτης νεκρίας, ὅστις ἐπάταξεν ἀδελῶς τὴν ὑπόκρισιν καὶ τὴν δοκησιοσοφίαν καὶ κατεκραυνοῦσάλοι τοὺς ἐναντίους του, ὅστις εἶχεν ἐπιούσιον μέριμναν τὴν δόξαν. Οἱ λόγοι του εἶναι θρηῆνος, εἶναι κραυγὴ ὑπὲρ τῆς πασχούσης μητρὸς, εἶναι μεταμέλεια καὶ ἀπόγνωσις! Ἐν ταύτοις τὸ φιλομαθὲς αὐτοῦ δὲν τὸν καταλείπει, οὐδ' ἐν μέσω τῆς ἄκρας ἐκείνης ταραχῆς τοῦ νοῦ καὶ τῆς ἀθυμίας τῆς καρδίας του. Τὸ ἐν Ἀθήναις Πανεπιστήμιον ἐπανέρχεται πολλάκις ὑπὸ τὸν κάλαμόν του. . . . Ἐζήτηει ὁ δύσμοιρος καταφυγὴν, δυναμένην νὰ σώσῃ αὐτὸν ἐκ τοῦ επικειμένου ὀλέθρου. . . . ἠσθάνετο τὸ κρυερὸν φῶσημά του . . . ἠθελε ν' ἀπαλλαγῆ . . . ἀλλ' ἡ μοίρα τὸν ὤθει εἰς τὴν ἀπώλειάν του.

(Ἐπεται τὸ τέλος.)

ΧΙΛΙΕΤΗΡΙΣ ΕΝ ΡΩΣΙΑ.

—οοο—

Τὴν 7[19 Σεπτεμβρίου, ἐτελέσθη ἐν Νοβογορόδω ἡ μεγάλη ἑορτὴ τῆς χιλιοτοῦς ὑπάρξεως τῆς Ρωσίας. Ὅθεν μνημεῖον ἠγέρθη παρόντος τοῦ Ἀυτοκράτορος ἐπὶ τῆς πλατείας τῆς μεταξὺ τῆς Μητροπόλεως Ἀγ. Σοφίας καὶ τοῦ μεγάρου τοῦ διοικητοῦ. Τὸ μνημεῖον τοῦτο σύγκειται ἐκ κολοσιαίας κυκλικῆς βάσεως βασταζούσης καμμεγέθη σφαιρὰν χάλκινον ἐφ' ἧς ἵσταται ἡ θρησκεία ὑψούσα τὸν ἑλληνικὸν σταυρὸν, ὑφ' ἧν κλίνει τὴν κεφαλὴν ἡ Ρωσία· γνωρίζεται δὲ αὕτη ἐκ τοῦ αυτοκρατορικοῦ οἰκοσήμου ἐφ' οὗ στρέφεται τὴν χεῖρα. Ἡ βάσις τῆς σφαιρᾶς περιστοιχίζεται ὑπὸ ἀγάλματων παριστάντων τὰς διαφόρους μεγάλας ἐποχὰς, τῆς χώρας. Πρῶτος φαίνεται Ρύρικος, ὁ Βαρέγγος, ὁ πρῶτος αὐτῆς ἡγεμὼν· ἔπειτα Βλαδὶμιρος Α΄. ὁ γενόμενος χριστιανός· Δημήτριος Ταναΐ-

σκαις, πρῶτος νικήσας τοὺς Τατάρους· Ἰωάννης ὁ Γ΄. ἀρνηθεὶς τὸν φόρον εἰς τοὺς βαρβάρους τούτους καὶ λαβὼν τὸν τοῦ Γζάρου τίτλον, διότι πρότερον οἱ μονάρχαι ἐκαλοῦντο μεγάλοι ἡγεμόνες· Μιχαὴλ Θεοδώροβιτς, ὁ πρῶτος Ρωμανῶφ, ἀναστήσας τὴν δύναμιν τῆς Ρωσίας· Πέτρος ὁ Μέγας πρῶτος ἐπιχειρήσας τὴν ἀναγέννησιν αὐτῆς καὶ λαβὼν τὸν τίτλον τοῦ Ἀυτοκράτορος, ὡς Ἰωάννης ὁ Γ΄. ἔλαβε τὸν τοῦ Γζάρου.

Πάντα ταῦτα τὰ συμπλέγματα καλῶς θεθειμένα ἐκδηλοῦσι ποιητικώτατα τὴν ιδέαν τοῦ τεχνίτου ἥτοι τὴν ἱστορικὴν ιδέαν, συμπληρουμένην διὰ τῶν ἐνδυμάτων καὶ τῶν φυσιογνωμιῶν. Τὰ ἀγάλματα ταῦτα μόνον τὴν κορυφὴν τῆς σφαιρᾶς μὴ καλύπτοντα, τὴν δὲ κάτω καμπύλην ἀποκρύπτοντα, παρέχουσιν εἰς τὸ μνημεῖον ἐν γένει σχῆμα μεγίστου κώδωνος, — παράδοξος σύμπωσις — εἰς τὸ ἐν τῇ πλατείᾳ Βέτχε στηθὲν μνημεῖον, δηλαδὴ εἰς τὸ μέρος ὅπου συνηθροίζετο πάλαι ὁ λαὸς εἰς θορυβώδεις ζωντὰς, φιλοδόξους καὶ φιλελευθέρους συναλεύσεις.

Μικρὸν ὑπὸ τὴν ὑπόθεσιν καὶ ὑπὸ τὴν δευτέραν ζώνην τῆς βάσεως ἐκτείνεται ἀνάγλυφον παριστῶν παρατεταγμένα ὡς ἐν ἀρχαίᾳ πομπῇ τὰ διάφορα περίφημα τῆς Ρωσίας τέκνα. Ἐρχονται πρῶτον οἱ εἰς διάδοσιν τῆς πίστεως καὶ τῶν φώτων ἐργασθέντες, ἡγεμόνες, ἐπίσκοποι, μοναχοί. Ἐκ τῶν πρώτων τούτων ἀναφέρομεν τινὰς· Ἰαρόσλαυον τὸν νομοθέτην, Βλαδὶμιρον τὸν μονομάχον, τὸν ἄγιον ἐκεῖνον Λουδοβίκον τῆς Ρωσίας, Πέτρον τὸν πρῶτον τὸν καὶ θεμελιωτὴν τῆς βασιλευούσης νῦν δυναστείας, Αἰκατερίναν τὴν ἀκολουθήσασαν αὐτῷ, Ἀλέξανδρον τὸν Α΄. κτλ.

Ἐπειτα ἔρχονται οἱ πολεμικοὶ ἄνδρες· Δημήτριος Ταναΐσκαις, νικήσας τοὺς Τατάρους εἰς τὰ πεδία τοῦ Κουλικώφ, οὐ μακρὰν τοῦ Ταναΐδος ἐξ οὗ καὶ ἐκλήθη (1), Ἀλέξανδρον τὸν Νεΐσκην, νικήσαντα παρὰ τὴν Νεΐαν ἧς καὶ αὐτὸς ἐτήρησε τ' ὄνομα, Μάρθην τὴν Ποσσαρνίσαν τὴν δημοκράτιδα ἡρωίδα τοῦ Νοβογορόδου, αὐτὴν ἐκείνην τὴν Μάρθην τὴν κλεισθεῖσαν εἰς μοναστήριον ὡς ἐπαναστάτιδα καὶ τῆς ὁποίας ὁ ἀλυσιδωτὸς θώραξ ἐφυλάχθη ἐν Μόσχᾳ ὡς τρόπαιον νίκης, καθὼς καὶ ὁ κώδων τοῦ Βέτχε, αὐτὴν τὴν Μάρθην βλέπομεν ὡς ξώσικὴν ἡρωίδα ἐπὶ τῆς πλατείας, ἐφ' ἧς παρώρμησεν ἐνθους τὸν λαὸν κατὰ τοῦ νικητοῦ τοῦ Νοβογορόδου, ξώσου ἡγεμόνης! Μετὰ τούτων ἵσταται Ἰσμαρῆς ὁ κατακτητὴς τῆς Σιβηρίας, Μινίνης καὶ Ποιάρσκis, ἀστὸς καὶ ἡγεμὼν σώσαντες τὴν πατρίδα ἀπὸ τοῦ πολωνικοῦ ζυγοῦ· Σουσανίνης, χωρικός δούς τὴν ζωὴν ἑαυτοῦ ἀντὶ τῆς τοῦ ἡγεμόνος. Σόλτικωφ ὁ νικητὴς Φρεδερίκου τοῦ Β΄.

(1) Donskoï: Don ἑλληνιστὶ Ταναΐς, ἔθην Ταναΐσκαις.